

JAK UCZYĆ SIĘ NA BŁĘDACH?

SCENARIUSZE LEKCJI

*dobra
porażka*

Projekt finansuje m.st. Warszawa

Nauczycielu, Nauczycielko,

niniejsza publikacja zawiera scenariusze opracowane w czasie trwania projektu „Jak uczyć się na błędach? Scenariusze lekcji”. Pomysł został wymyślony i zrealizowany przez Fundację Dobra Porażka. Odbывał się w okresie od września do listopada 2019 roku. Został sfinansowany przez Biuro Edukacji m.st. Warszawa. Uczestniczyło w nim 13 nauczycielek z różnych szkół i etapów edukacji.

W ramach projektu spotkaliśmy się kilkakrotnie na warsztatach, podczas których uczestniczki poznawały różne metody i techniki uczenia się na błędach, a także analizowały aspekty emocjonalne i definicyjne procesu ponoszenia porażki. Następnie przy wsparciu trenerów, nauczycielki opracowywały scenariusze dla różnych grup wiekowych w swoich szkołach. Ze względu na pracę w różnych środowiskach część uczestniczek zdecydowało się na zmodyfikowanie scenariusza stworzonego w trakcie warsztatów. Z tego względu część scenariuszy publikowana jest we współautorstwie, część indywidualnie.

Każda z nauczycielek następnie przeprowadzała lekcję w swojej szkole. W publikacji umieszczamy również ich wnioski i refleksje po zrealizowanych zajęciach. Liczymy na to, że będą one wsparciem przy adaptacji opublikowanych materiałów lub przy tworzeniu własnych. W celu ukazania potrzeby prowadzenia dialogu o błędach, dołączamy również informacje zwrotne, które nauczycielki otrzymały od swoich uczniów po zajęciach. Mamy nadzieję, że to pomoże zainteresować uczniów tym tematem.

Podstawowym celem projektu jest szerzenie idei umiejętnego radzenia sobie z błędami, wyciągania na ich podstawie wniosków oraz otwartej rozmowy. Dlatego z radością udostępniamy opracowane przez uczestniczki scenariusze i mamy nadzieję, że posłużą one również innym nauczycielom i edukatorom.

Scenariusze udostępniane są na licencji Creative Commons 3.0 ((CC BY 3.0 PL). Więcej szczegółów: <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl>

Fundacja Dobra Porażka

SPIS TREŚCI

Zwycięstwo nie jest przesądzone	4
Jak uczyć się na błędach?	10
I make mistakes but that's OK.	17
Cześć. Jestem Porażka.	20
Jak porażki pchają nas do przodu	24
Porażka, niepowodzenie, błąd. Od porażki do sukcesu	29
Porażka to szansa na.....	35

Tytuł: **Zwycięstwo nie jest przesądzone**
Autorka: Karolina Chybała

Cele:

- Wzbogacanie słownictwa emocjonalnego - rozpoznawanie, nazywanie i wyrażanie podstawowych uczuć i emocji.

Wiek uczestników: **6 lat / „zerówka”**

Liczba uczestników: 25

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
6 min	<p>1. „Powitanka”</p> <p>Cel: integracja grupy, wprowadzenie atmosfery zaufania i bezpieczeństwa, przypomnienie obowiązujących na zajęciach zasad (odwołanie do Kodeksu Przedszkolaka).</p> <p>Przebieg: Zabawa ruchowa integracyjna „Ludzie do ludzi” - dzieci łączą się w pary, nauczyciel podaje komendy, które uczestnicy wykonują. Są to takie komendy jak np. dłonie do dłoni, kolana do kolan, głowy do głów itp. Za każdym razem gracze wykonują zadanie – podając sobie dłonie, stykając się kolanami czy głowami, gdy nauczyciel powie „ludzie do ludzi” pary się zmieniają. Po kilkakrotnej zmianie par wszyscy siadają na dywanie nauczyciel puszcza w kręgu piłeczkę prosząc kolejne trzymające ją osoby o dokończenie zdania: Czuję się dzisiaj... Po zakończonym okrążeniu prowadzący przypomina przedszkolakom o ustalonych wcześniej zasadach zachowania podczas zajęć.</p>	Piłeczka sensoryczna	Nie wszystkie dzieci mogą chcieć wziąć udział w zabawie lub wypowiedzieć się na forum grupy.
10 min	<p>2. „Olimpiada w Leśnej Krainie”</p> <p>Cel: doskonalenie umiejętności uważnego słuchania ze zrozumieniem, ćwiczenie pamięci, rozwijanie umiejętności odpowiadanie na zadane pytanie.</p> <p>Przebieg: Nauczyciel czyta opowiadanie pt. „Olimpiada w Leśnej Krainie” K. Chybały (załącznik nr 1.), zadaje pytania dotyczące usłyszanego tekstu:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kim był bohater opowiadania? Do czego i w jaki sposób przygotowywali się mieszkańcy Leśnej Krainy?	Wydrukowane opowiadanie	Dzieci mogą rozmawiać, nie być zainteresowane opowiadaniem.

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
	<ul style="list-style-type: none"> • Czym zajmowali się przyjaciele Lwa Leona? • Czym zajmował się Leon? • Dlaczego Leon nie trenował? • Jak na olimpiadzie zaprezentowali się Weronika i Jerzy? • Jaki wynik osiągnął Leon? • Jak czuł się Leon? (emocje) • Co powiedział tata Leonowi? • Jaką decyzję podjął Leon? 		
5+5 min	<p>3. „Emocje wokół nas”</p> <p>Cel: nazywanie i rozpoznawanie emocji</p> <p>Przebieg:</p> <p><u>Część I:</u> Dzieci oglądają plakaty przedstawiające emocje (złość, radość, smutek, zaskoczenie), opisują oglądane obrazki (kształt ust, oczy, brwi, kolor policzków), podają przykładowe sytuacje kiedy mogą odczuwać takie emocje.</p> <p><u>Część II:</u> Każde dziecko otrzymuje sylwetki emocji (każde: złość, radość, smutek), nauczyciel przedstawia różne sytuacje, a dzieci wskazują (podnosząc wybraną sylwetkę emocji do góry) jak może czuć się bohater sytuacji. Wybrane dzieci uzasadniają wybór emocji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ola ma dzisiaj urodziny i dostała wymarzony prezent. • Tomek zgubił swój ulubiony samochódzik. • Filipowi urodził się brat. • Kasia wygrała konkurs na najpiękniejszą ozdobę choinkową. • Kaja złamała swoją ulubioną kredkę. • Drużyna Radka przegrała zawody piłkarskie. 	Plakaty przedstawiające twarze w różnych emocjach, patyczki z emocjami (radość, smutek, złość) dla każdego dziecka, przykładowe sytuacje do przeczytania i oceny przez dzieci.	Dzieci mogą nie chcieć wziąć udziału w zabawie, mogą w sposób inny niż oczekiwany interpretować słyszane przykłady.
3 min	<p>4. „Ludzkie posągi”</p> <p>Cel: doskonalenie umiejętności słuchania, rozwijanie kreatywności, spontaniczności oraz kształtowanie koordynacji wzrokowo – ruchowej.</p> <p>Przebieg: Przy muzyce dzieci swobodnie tańczą, w momencie, kiedy melodia przestanie grać każdy uczestnik zabawy zatrzymuje się w bezruchu – zastyga jak posąg w ciekawej pozycji. Ważne jest, aby nauczyciel również wziął udział w zabawie, dziecko naśladowuje wychowawcę.</p>	Wybrany utwór muzyczny.	Nie wszystkie dzieci mogą chcieć wziąć udział w zabawie ruchowej.

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
2 min	<p>5. „Co to za emocje?”</p> <p>Cel: skupienie uwagi, identyfikowanie poznanych emocji.</p> <p>Przebieg: Rozwiązywanie zagadek słownych J. Heller: Jaka to emocja? Powiedźcie dzieci- Rączki wymachują, ciało w górę leci, Oczy jak iskierki się zapalają, Wszystkie ząbki usta odkrywają.</p> <p>Mówią o nim, że ma wielkie oczy, Gdy się do naszego umysłu wtoczy, Trzęsie nami śmiało I paraliżuje całe ciało.</p> <p>Usta jak podkówka odwrócona, Często łezka w oku zakręcona. Wygląd twarzy tej dziewczyny Jakby najadła się cytryny.</p> <p>Gdy się w nasze serce wkrada To naszymi myślami włada, Marszczy nam nosek, oczy i czoło, Tupie nóżką i rączką grozi wkoło.</p>	Zagadki J.Heller	Zagadki mogą okazać się zbyt trudne lub niezrozumiałe.
7 min	<p>5. „Zwycięstwo”</p> <p>Cel: doskonalenie umiejętności wypowiedzania się, przełamywanie strachu w wypowiedzaniu się na forum grupy, rozwijanie empatii.</p> <p>Przebieg: dzieci oglądają i opisują obrazki – najpierw „podium” (troje zdeorientowanych dzieci na podium-1,2 i 3 miejsce). Starają się opowiedzieć jak mogą czuć się poszczególne osoby na obrazku. Następnie oglądają obrazek „podium2” (podium, dziecko na 1.miejscu smutne, dziecko na 3.miejscu dumne i szczęśliwe), opisują w podobny sposób obrazek, a następnie odpowiadają na pytanie „co różni obrazki i jaki może być tego powód”.</p>	Obrazki	
5 min	<p>6. „Krąg uczuć”</p> <p>Cel: pokonywanie lęku przed wystąpieniami na forum grupy, odwzorowanie ,rozpoznawanie i nazywanie emocji.</p> <p>Przebieg:- dzieci mimiką i gestem przedstawiają różne uczucia i emocje. Każde dziecko losuje</p>	Losy z emocjami	Część dzieci może nie potrafić pokazać lub odczytać emocji.

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
	karteczkę z „buźką” i przedstawia tę wylosowaną emocję tak by grupa odgadła/ lub wszyscy pokazujemy emocje przedstawiane przez prowadzącego na obrazkach		
10-15 min	<p>7. „Moje emocje”</p> <p>Cel: nauka wyrażania i nazywania odczuwanych emocji.</p> <p>Przebieg: Metoda malowania dziesięcioma palcami. Dzieci siadają przy stolikach. Malują swoje odczucia, emocje po skończonych zajęciach przy użyciu farby i palców. Następnie opowiadają o swoich pracach.</p>	Ceraty na stoliki, farby, karki papieru, chusteczki nawilżone	Niektóre dzieci mogą nie chcieć malować palcami.

Wnioski/alternatywy po przeprowadzonych zajęciach:

- Podzielnie zajęć na dwie mniejsze jednostki;
- Przeprowadzenie zajęć w młodszych grupach ze zmienionym (skróconym opowiadaniem);
- Wykorzystanie lusterek przy emocjach – dzieci oglądają w nich swoje emocje;
- W starszych grupach może zaprezentować większy wachlarz emocji;
- Koniecznie należy powiększyć plakaty z twarzami prezentującymi emocje i dziećmi na podium (minimum format A3).

Informacja zwrotna od uczniów:

- Wszyscy uczniowie uznali zajęcia za ciekawe i wyrazili chęć kontynuowania zajęć o podobnej tematyce.

„Olimpiada w Leśnej Krainie”
Karolina Chybała

W Leśnej Krainie wszyscy zajęci byli przygotowaniem do Olimpiady Sportowej. Rodzice przygotowywali dekoracje, tatusiowie wchodzili na wysokie drabiny zawieszając girlandy z kolorowymi serpentynami i balonami, a mamy piekły ciasta i wyciskały żółte cytryny do lemoniady. Burmistrz Borsuk doglądał wykuwania medali i pucharów dla zwycięzców zawodów. W klasie Lwa Leona wszystkie zwierzątka mówiły tylko o zbliżającym się wydarzeniu, bo miały nadzieję na wygraną. Wiewiórka Weronika codziennie doskonaliła skoki na drzewach, Jeż Jerzy pchał i prznosił jabłka i gruszki ćwicząc swoje mięśnie, a Orzeł Oskar wymyślał coraz to nowe piruety wzbudzając w oglądających go przyjaciół zachwyt. Leon nie trenował, ponieważ wiedział, że jest lwem, najszybszym, najsilniejszym, najbardziej zwinnym i najpiękniejszym zwierzęciem w całej Leśnej Krainie. Kiedyś wszystkie zawody wygrywał jego tata, teraz przyszedł czas na Leona. Kiedy młody Lew widział jak jego przyjaciele trenują zastanawiał się po co właściwie to robią, przecież i tak wiadomo kto jest najlepszy, a zamiast ćwiczyć mogliby się z nim pobawić.

W pewne wtorkowe popołudnie Leon wybrał się na plac zabaw, na którym zwykle spotykał się ze swoimi przyjaciółmi. Tym razem wiewiórka i jeż skakali na skakankach.

- Cześć Weroniko, witaj Jerzyku, mam nową grę na konsoli, chcecie zobaczyć? – Leon zaczął odpinać plecak, żeby wyjąć z niego zabawkę.

-Cześć Leonku, nie możemy teraz grać na konsoli, bo trenujemy do olimpiady, ale możesz do nas dołączyć. -Jeż Jerzy podał Leonowi skakankę.

-Dołączyć? Nieeee, ja nie muszę ćwiczyć, poza tym wcale mi się nie chce skakać.

-Ale Leonku, jak chcesz wygrać, jeśli nie trenujesz? – wiewiórka Weronika była naprawdę zdziwiona.

-Jak to jak, przecież jestem lwem, zawsze wygrywam, szkoda czasu na skakanie i bieganie, lepiej chodźcie ze mną pograć, to prawdziwa zabawa!

- Dzięki Leonku, ale ja wolę poskakać, olimpiada już za kilka dni. - Weronika uśmiechnęła się do lwa i wróciła do skakania.

-Ja... ja też jeszcze poskaczę – Jeż spojrzął na konsolę, ale szybko wrócił do treningu.

Leon tylko się uśmiechnął do przyjaciół:

- jak chcecie. –powiedział, a potem usiadł na ławce pod wielkim dębem i grał na swojej konsoli.

Weronika i Jerzy skakali, biegali, a potem pomachali Leonowi i poszli na kolację do domu, Leon też poszedł, ale najpierw wygrał wyścig w swojej nowej grze, w końcu tak jak mówił był najszybszy.

W końcu nadszedł wyczekiwany przez wszystkich dzień Olimpiady. Weronika i Jerzy rozgrzewali się przed zawodami, a Leon wygrał właśnie ostatni wyścig na swojej konsoli i od razu pomyślał, że „teraz jest naprawdę gotowy, wygrał wszystkie wyścigi w grze, ten tutaj to bułka z masłem”. Zanim nadszedł czas na biegi, młody Lew obserwował swoich przyjaciół, najpierw Wiewiórka Weronika prezentowała swoje skoki, razem z nią skakała Żaba Żaneta i Kangurzyca Kasia, ale Weronika przeskoczyła najwyższą przeszkodę, Leon nie widział żeby kiedykolwiek wcześniej skakała tak wysoko, ciekawe kiedy się tego nauczyła.

Następnie przyszedł czas na przenoszenie ciężkich owoców. W tej konkurencji brał udział Jeż Jerzy, który przeniósł siedem jabłek, dwie gruszki, a nawet przeskoczył dużą kałużę za co dostał piękny puchar. Kolejną konkurencją były biegi, w których startował Leon. Przy starcie stali już Wilk Wojtek i Tygrys Tomek, którzy robili skłony. Lew stanął przy nich na linii startu i spojrzął na trybuny, na których siedział jego tata i przyjaciele. Pan Sowa, który był sędzią, podniósł chorągiewkę i zaczął odliczanie:

-3,2,1, start!

Leon szybko się rozpędził, biegł najszybciej jak potrafił, był pierwszy, bardzo się z tego cieszył, ale po chwili poczuł, że jest zmęczony, zaczęło mu brakować tchu, a nogi bardzo go bolały. Wojtek zaczął go wyprzedzać, Leon starał się przyspieszyć, ale nie miał siły, po chwili Tomek również go wyprzedził. Lew biegł najszybciej jak potrafił, ale brakowało mu siły, zamiast przyspieszać zwalniał. Cały czas powtarzał sobie, że jest lwem, a lwy zawsze wygrywają, ale na mecie pojawił się jako ostatni. Przy podium czekali na niego przyjaciele i tata, ale Leon nie chciał z nimi rozmawiać. Na szyi Weroniki mienił się

piękny medal, a Jerzy trzymał w dłoniach swój puchar. Leon był bardzo zły i chciało mu się płakać uważał, że to niesprawiedliwe, że niczego nie wygrał.

Rozmowę zaczął tata:

-synku nie martw się, potrenujesz i wygrasz za rok.

- ale ja nie chcę za rok, jestem lwem powinienem wygrać teraz! – tata Lew zmarszczył brwi.

- Leonie, to czy jesteś lwem, wilkiem czy żółwiem niczego nie zmienia, ważne jest żebyś zawsze dawał z siebie wszystko.

- Ale tato, wygrałem wszystkie biegi w grze na konsoli, jestem najlepszy, tutaj też powinienem wygrać.

- synku, bez prawdziwych treningów nie da się zwyciężyć. Do każdego zwycięstwa prowadzi długa i ciężka droga.

Leon spojrzął na swoich przyjaciół i zrozumiał, że tata ma rację, Wiewiórka Weronika i Jeż Jerzyk ciężko pracowali na swoje nagrody, trenowali i nie poddawali się. I chociaż wtedy wydawało mu się, że marnują czas, teraz wiedział, że się mylił. Leon uśmiechnął się do swoich przyjaciół:

- gratuluję wam, byliście świetni, mogę jutro dołączyć do waszych treningów?

Weronika i Jerzyk uśmiechnęli się do Leona:

- jasne, że tak, potrenujemy i za rok wszyscy zdobędziemy medale.

Tytuł: **Jak uczyć się na błędach?**
Autorka: Karolina Wiktor

Cel:

- Dziecko wie, że każdy popełnia błędy, jest to normalne, ludzkie

Wiek uczestników: **1 - 3 klasa szkoły podstawowej**

Liczba uczestników: 15

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
5 min	1. Powitanie z uczniami Cel: Wprowadzenie swobodnej, bezpiecznej atmosfery. Przebieg: Nauczyciel zaprasza dzieci do kręgu, a następnie pyta ich „Jak się dzisiaj czują?” – każdy uczestnik opowiada o swoim samopoczuciu	Dywan w sali	Dzieci niechętnie będą chciały opowiedzieć o swoim samopoczuciu; Dzieci mogą nie znać nazw uczuć
5 min	2. Krzyżówka Cel: Wprowadzenie do rozmowy o podstawowych emocjach Przebieg: Nauczyciel rozdaje dzieciom krzyżówkę i prosi o rozwiązanie jej (załącznik 1).	załącznik 1	Uczniowie nie odgadną hasła
10 min	3. Burza mózgów Cel: Zrozumienie pojęć Przebieg: Nauczyciel kładzie przed dziećmi karton z napisem „błąd”, rozdaje dzieciom kartki i prosi aby uczniowie napisali jak rozumieją to słowo. Omówienie odpowiedzi dzieci.	- karta A3 z napisanym po środku wyrazem „BŁĄD” - karteczki - mazaki	Uczniowie niechętnie podzielą się swoimi przemyśleniami
5 min	4. Opowiadanie Cel: ukazanie związków przyczynowo-skutkowych, rozwijanie umiejętności wyciągania wniosków Przebieg: Nauczyciel prosi uczniów, aby uważnie wysłuchali czytanego przez niego opowiadania	załącznik 2 Załącznik 3	
10			

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
min	<p>5. Pytania do wysłuchanego tekstu</p> <p>Nauczyciel zadaje uczniom pytania do wysłuchanego tekstu</p>		
5 min	<p>6. Pytania do dzieci</p> <p>Cel: Rozwijanie samoświadomości i umiejętności odnoszenia usłyszaných treści do swoich doświadczeń</p> <p>Przebieg: Nauczyciel prosi uczniów, aby przypomnieli sobie sytuację, w której popełnili błąd; jak wtedy się czuli.</p>		Uczniowie nie zgłoszą się do odpowiedzi
5 min	<p>7. Praca w grupach</p> <p>Cel: Rozumienie sytuacji i etapów radzenia sobie z niepowodzeniami</p> <p>Przebieg: Nauczyciel dzieli uczniów na pięć zespołów. Każdy zespół dostaje pocięty załącznik nr 4. Zadaniem dzieci jest ułożenie (na podstawie opowiadania) w odpowiedniej kolejności etapów uczenia się na własnych błędach</p>	Załącznik 4	
5 min	<p>8. Dyskusja</p> <p>Cel: Uświadomienie dzieciom, jakie możliwości daje popełnienie błędów</p> <p>Przebieg: Nauczyciel przytacza słowa Konfucjusza "Prawdziwym błędem jest błąd popełnić i nie naprawić go" i pyta uczniów, czy można uczyć się na własnych błędach, prosi aby dzieci podały przykłady</p>		uczniowie dojdą do wniosku, że nie da się uczyć na własnych błędach
10 min	<p>9. Praca w grupach</p> <p>Cel: Rozwijanie umiejętności wspierania się i (auto)motywowania</p> <p>Przebieg: Nauczyciel prosi uczniów, aby wspólnie w grupach ułożyli hasło, które będzie wspierać na duchu i zagrzewać do działania innych.</p> <p>Następnie uczniowie zapisują hasło na kartce a4 i ozdabiają</p>	5 kartek a4 mazaki ołówki kredki	

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
10 min	<p>10. Podsumowanie zajęć</p> <p>Cel: podsumowanie treści</p> <p>Przebieg: Dzieci siedzą w kręgu, nauczyciel na zakończenie zajęć przytacza słowa Napoleona Bonaparte „Tylko ten nie popełnia błędów, kto nic nie robi” i podsumowuje zajęcia tłumacząc, że popełnianie błędów to rzecz ludzka.</p> <p>Nauczyciel pyta się uczniów czego dziś się nauczyli, co im się najbardziej podobało.</p>		

Wnioski po przeprowadzeniu scenariusza

- uczniowie aktywnie uczestniczyli w zajęciach;
- z zaangażowaniem wykonywali polecenia, wymyślali ciekawe hasła motywujące;
- dzieci zrozumiały, że popełnianie błędów jest rzeczą ludzką;
- uczniowie mieli problem z 3 hasłem krzyżówki;
- uczniowie chętnie przytaczali swoje błędy;
- grupy poradziły sobie z zadaniem „etapy uczenia się na błędach”

Informacja zwrotna od uczestników zajęć

Podczas podsumowania zajęć dzieci zgodnie stwierdziły, że najbardziej podobało im się opowiadanie;

Hasła wymyślone przez dzieci:

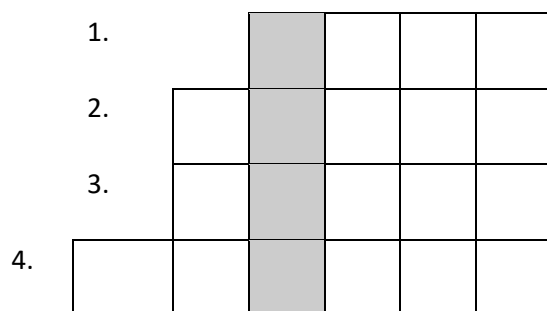
- „Spokojnie, błędy się zdarzają 😊”
- „Dasz radę odrobić pracę domową”
- „Nie smuć się”
- „Dasz radę zdobyć dobrą ocenę”

Bibliografia

- strona internetowa <https://wklasio.uniwersytetdzieci.pl>

Załącznik 1

Krzyżówka

1. Marszczysz je, kiedy jesteś zły...
2. Kiedy ktoś Cię obrazi czujesz...
3. Kiedy się złościsz, mama mówi, żebyś przestał się ...
4. Odczuwasz ją, kiedy jesteś szczęśliwy.

Załącznik 2

„Ta głupia matma!” Karolina Wiktor

Janek wrócił ze szkoły z nietęgą miną. Jego wychowawczynie, Pani Kasia, zapowiedziała im kolejny duży sprawdzian.

- Co się stało? – usłyszał wchodząc do kuchni, w której mama przygotowywała obiad.
- W przyszłym tygodniu znowu mam sprawdzian z matematyki, nic tylko te sprawdziany i sprawdziany... – zaczął marudzić Janek.
- Kochanie, Pani Kasia robi testy, aby przekonać się, jak dużo już umiecie, a nad czym jeszcze powinniście popracować... - mama próbowała uspokoić rozgniewanego chłopca – Mam pewien pomysł, może umówimy się, że jak dostaniesz pozytywną ocenę ze sprawdzianu, to pójdziemy razem do kina, na ten nowy film, o którym tyle mi opowiadałeś?
- Naprawdę? – ucieszył się chłopiec – A możemy wyskoczyć też na lody?
- Oczywiście – uśmiechnęła się mama.

Janek uściskał mamę i poszedł do swojego pokoju w dużo lepszym humorze, nie mógł się już doczekać, aż pójdą z mamą na najnowszy film o superbohaterach. Planował od razu usiąść do nauki i rozwiązywania zadań, ale w tym samym czasie, usłyszał dzwonek. W drzwiach stał Franek. Zaproponował, by Janek poszedł z nim i resztą chłopaków pograć w piłkę. Chłopiec czym prędzej założył korki i pognął na boisko. Kolejne dni minęły Jankowi podobnie, wracał do domu, szybko odrabiał lekcje, a później spędzał czas z przyjaciółmi zupełnie zapominając o nauce do testu.

Nastał dzień sprawdzianu... Janek usiadł w ławce przerażony.

- Przygotowałaś się? – zapytała Zuzia, koleżanka z ławki.
- Jasne... - odpowiedział chłopiec, ale na jego buzi pojawił się grymas niepewności.
- Moi drodzy, kończymy rozmowy – oznajmiła Pani Kasia, rozdając uczniom kartki ze sprawdzianami. Janek szybko przeczytał zadania, jednak większość wydała mu się strasznie skomplikowana. „Głupia matma! Pani Kasia specjalnie wybrała najtrudniejsze przykłady” – pomyślał rozgniewany chłopiec.

Kilka dni później uczniowie otrzymali wyniki testu.

- Jasiu, przykro mi, musisz jeszcze poćwiczyć... - powiedziała nauczycielka wręczając chłopcu jego pracę, na której widniała wielka, czerwona dwójka.
- Matma jest głupia! – wykrzyknął rozgniewany chłopiec i podał swój sprawdzian.

Jasiu wrócił do domu z nadąsaną miną. Był zły na panią Kasię, przez którą nie obejrzy wymarzonego filmu.

- I jak? – zapytała mama. – Idziemy do kina?
  - Nie... - chłopiec wpadł w gniew -To wszystko wina pani Kasi, ułożyła trudny sprawdzian i przez nią dostałem kiepską ocenę! – wykrzyczał.
  - Synku, uspokój się, porozmawiajmy. – mama dała Jasiowi czas, aby chłopiec opanował swoje emocje. Po chwili kontynuowała – Czyli uważasz, że twoja zła ocena to wina nauczycielki?
  - Tak! Gdyby sprawdzian był łatwiejszy to dostałbym piątkę i poszlibyśmy do kina! – w chłopcu na nowo wzbierał gniew.
  - Jasiu... czy to na pewno wina Pani Kasi? Zastanów się.
- Zapadła cisza.
- W sumie to... w sumie to moja wina – niechętnie przyznał chłopiec po dłuższej chwili.
  - Czemu uważasz, że to twoja wina? – chciała wiedzieć mama.
  - Nie uczyłem się, grałem z chłopakami w piłkę, bawiliśmy się w policjantów i bandytów i zupełnie zapomniałem, że czeka mnie sprawdzian. – Wyznał ze wstydem chłopiec.
  - Ciesz się, że dostrzegasz swój błąd. Wiesz co możesz teraz zrobić?

- Chyba tak... - zaczął chłopiec – powinienem przeprosić Panią Kasię, bo krzyczałem na lekcji i podarłem test.
- Postąpiłeś źle, dobrze, że masz odwagę się przyznać. Czy możesz zrobić coś jeszcze? – dopytywała mama.
- Zapytam panią Kasię czy mogę poprawić ocenę. Myślisz, że dostanę drugą szansę? – chłopiec zapytał z nadzieją w głosie.
- Oczywiście, uważam, że każdy zasługuje na kolejną szansę, ale tym razem powinieneś bardziej przyłożyć się do nauki.
- Obiecuję! – wykrzyknął chłopiec – Ale mam?
- Tak, Jasiu?
- Jeśli poprawię ocenę, będziemy mogli pójść do kina?
- Tak. – odpowiedziała z uśmiechem mama.

Następnego dnia chłopiec przeprosił nauczycielkę za swoje niewłaściwe zachowanie i poprosił o możliwość poprawy oceny. Na szczęście, mógł przystąpić do testu jeszcze raz.

Kolejne dni upłynęły mu na nauce, Jaś codziennie wykonywał wiele trudnych działań matematycznych. Aż w końcu nadszedł dzień sprawdzianu, Janek czuł się przygotowany. Sprawnie rozwiązał wszystkie zadania.

- Gratuluję – powiedziała Pani Kasia kilka dni później wręczając Jasiowi jego test. – Wiedziałam, że sobie poradzisz.
- Dziękuję. – odpowiedział z uśmiechem, widząc na swojej pracy pozytywną ocenę.

Chłopiec wrócił w podskokach do domu.

- Dostałem piątkę! – krzyknął wchodząc do kuchni.
- Bardzo się cieszę, kochanie – powiedziała mama i mocno przytuliła swojego synka.
- Wiesz mam, tak sobie myślę, że kiedy Pani Kasia będzie chciała zrobić nam kolejny sprawdzian, to zacznę uczyć się od razu, koledzy będą musieli poczekać.
- Cieszę się, że wyciągnąłeś wnioski ze swojego zachowania i uczysz się na własnych błędach. – odparła z dumą w głosie mama – to co, idziemy do kina?

Załącznik 3

Przykładowe pytania do tekstu:

- Dlaczego Janek wrócił ze szkoły z nadąsaną miną?
- Jaką umowę zawarł Janek ze swoją mamą?
- W jaki sposób chłopiec przygotowywał się do sprawdzianu?
- Jaki był wynik testu chłopca?
- Co mógł poczuć chłopiec kiedy otrzymał wynik testu? Jak się zachował?
- W jaki sposób Janek usprawiedliwiał swoją negatywną ocenę?
- Do jakich wniosków doszedł chłopiec po rozmowie z mamą?
- Jak zakończyło się opowiadanie?

Pytanie kluczowe:

- Jaki błąd popełnił Jaś?

Załącznik 4

Uczenie się na błędach - etapy

<p>PRYZNANIE SIĘ DO BŁĘDU</p> <p>(uczucia: czuje złość, wstyd, smutek)</p>
<p>BŁĘDY SIĘ ZDARZAJĄ</p> <p>(opanowanie emocji, zaakceptowanie sytuacji)</p>
<p>PYTANIE INNYCH O ZDANIE</p> <p>(co teraz można zrobić, szukanie podpowiedzi u dorosłych)</p>
<p>ZROBIENIE NOWEGO PLANU</p> <p>(naprawienie błędu)</p>

Tytuł: **I make mistakes but that's OK.**
Autorka: Katarzyna Rzeczkowska

Cele:

- Zmiana podejścia uczniów do popełnianych błędów i ponoszenia porażek.
- Uświadomienie uczniom korzyści płynących z popełniania błędów.
- Uczniowie potrafią oswoić emocje jakie wywołują porażki.

Wiek uczestników: **2 - 4 klasa szkoły podstawowej**

Przedmiot: **język angielski**

Liczba uczestników: **25**

Od zespołu redakcyjnego:

Scenariusz ten jest nietypowy, gdyż został spisany po jego przeprowadzeniu – autorka zobaczyła okazję do zrealizowania pewnych celów i postanowiła z niej skorzystać. Z powodu spontaniczności w przeprowadzaniu tych zajęć nie dodajemy do scenariusza wniosków ani opisu informacji zwrotnej. Słowo wstępu dla sytuacji: uczniowie na poprzedniej lekcji języka angielskiego pisali kartkówkę ze słownictwa.

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
10 min	<p>Ćwiczenie 1.</p> <p>Cel: Zaznajomienie uczniów z emocjami, które się pojawiają kiedy ponosimy porażkę. Uświadomienie uczniom korzyści płynących z popełnianych błędów i porażek.</p> <p>Przebieg: Nauczyciel informuje uczniów, że ma dla nich sprawdzone prace. Pyta uczniów czy uważają, że dobrze im poszło. Jeśli pojawią się odpowiedzi, że nie, nauczyciel pyta jak się mogą poczuć gdy okaże się że nie jest tak jak się spodziewali.</p> <p>Nauczyciel podaje przykłady sławnych wynalazców lub twórców, którzy musieli popełnić mnóstwo błędów zanim stworzyli np. pierwszy samolot, komputer i zwraca uwagę na emocje które mogli poczuć.</p> <p>W tym miejscu Nauczyciel podaje temat lekcji: <i>I make mistakes but that's OK.</i></p>	Kartkówka, sprawdzian, praca klasowa lub zadanie domowe wykonane przez uczniów wcześniej	<p>Emocje związane z ocenianiem mogą uniemożliwić uczniom skupienie uwagi na nauczycielu i rozmowie o popełnianych błędach.</p> <p>Uczniowie mogą się niecierpliwić, aby jak najszybciej otrzymać prace i mogą nie mieć ochoty na rozmowę.</p> <p>Uczniowie mogą nie znać słowa „mistakes”.</p> <p>Nauczyciel zbyt szybko przechodzi do elementu akceptacji błędów i nie skupia się na emocjach jakie towarzyszą porażce.</p>

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
20-30 min	<p>Ćwiczenie 2.</p> <p>Cel: Uświadomienie uczniom korzyści płynących z popełnianych błędów. Zmiana nastawienia uczniów do swoich własnych niepowodzeń.</p> <p>Przebieg: Nauczyciel informuje uczniów ze sprawdzone prace są wyjątkowe, ponieważ nie będą oceniane tylko uczniowie otrzymają je powrotem i wkleja do zeszytu. Nauczyciel wyjaśnia, że każdy błąd jaki popełnili jest dowodem na to że się uczą.</p> <p>Nauczyciel rozdaje prace i wyjaśnia zadanie: każde słowo, w którym popełnili błąd trzeba zapisać w zeszycie poprawnie. Mogą korzystać z podręcznika, aby sprawdzić pisownię. Nauczyciel stale kontroluje wykonywanie zadania przez uczniów, wspiera lub wskazuje, gdzie mogą znaleźć w podręczniku poprawne odpowiedzi. Można wykorzystać ten czas na opowiedzenie uczniom o swoich porażkach i emocjach jakie się przeżywało (np. niezdany egzamin na prawo jazdy).</p>	Kartkówka, sprawdzian, praca klasowa lub zadanie domowe wykonane przez uczniów wcześniej.	<p>Niezadowolone uczniów, że ich prace nie zostały ocenione.</p> <p>Niechęć do poprawy błędów, zlekceważenie potrzeby napisania poprawnych odpowiedzi.</p> <p>Niechęć do dzielenia się z grupą swoimi emocjami i doświadczeniami.</p> <p>Deprecjonowanie emocji i wypowiedzi innych, wyśmiewanie i poniżanie.</p> <p>Zastrzeżenia ze strony rodziców do nieocenionych prac.</p>
10-15 min	<p>Ćwiczenie 3.</p> <p>Cel: Podsumowanie tematyki porażki. Umożliwienie uczniom swobodnej rozmowy z nauczycielem lub między sobą na temat błędów i porażek. Zwrócenie szczególnej uwagi na emocje występujące oraz na korzyści jakie dają nam porażki.</p> <p>Przebieg: Praca w grupach lub indywidualnie.</p> <p>Nauczyciel prosi uczniów o przypomnienie tematu lekcji i zapisuje go jeszcze raz na tablicy. Proponuje uczniom jako zadanie domowe rozmowę z rodziną na temat ich porażek i uczuć jakie przeżywali. Można dla chętnych uczniów zaproponować przygotowanie dużego hasła które zostanie umieszczone w klasie na ścianie.</p> <p>Uczniom bardziej zaawansowanym językowo można zaproponować zadanie na dokończenie hasła/tematu lekcji I make mistakes but that's OK because....</p>	Materiały plastyczne: brystol, papier kolorowy, papier na plakaty	<p>Niechęć do dzielenia się z grupą swoimi emocjami i doświadczeniami.</p> <p>Deprecjonowanie emocji i wypowiedzi innych, wyśmiewanie i poniżanie.</p> <p>Niezrozumienie celu lekcji.</p>

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
10-20 min	<p>Ćwiczenie 4. (do zrobienia na kolejnej lekcji)</p> <p>Cel: Porównanie nastawienia uczniów do prac ocenianych i nie ocenianych. Uświadomienie uczniom jak lęk przed porażką wpływa na ich działania.</p> <p>Przebieg: Nauczyciel przeprowadza kartkówkę z tego samego zakresu materiału co pierwsza nieoceniana kartkówka, tym razem oceniając ją i porównując jaki wpływ na ilość błędów oraz nastawienie uczniów ma idea oceniania –motywacji zewnętrznej.</p> <p>Po kartkówce omówienie wyników oraz dyskusja na temat motywacji zewnętrznej jaką jest ocenianie.</p>	Kartkówka, sprawdzian, praca klasowa, zadanie domowe.	<p>Brak czasu na powtórzenie kartkówki.</p> <p>Niezrozumienie celu ćwiczenia przez uczniów. Niechęć uczniów do ponownego napisania kartkówki.</p>

Tytuł: **Cześć. Jestem Porażka.**
Autorka: Katarzyna Rzeczkowska

Cele:

- Zmiana podejścia uczniów do popełnianych błędów i ponoszenia porażek.
- Uświadomienie uczniom korzyści płynących z popełniania błędów.
- Uczniowie potrafią oswoić emocje jakie wywołują porażki.

Wiek uczestników: **2 - 4 klasa szkoły podstawowej**

Przedmiot: język angielski

Liczba uczestników: 25

Od zespołu redakcyjnego:

Scenariusz ten jest nietypowy, gdyż został spisany, ale nie przeprowadzony przed publikacją – autorka zobaczyła okazję do realizacji założonych celów w inny sposób i postanowiła z niej skorzystać. Zdecydowaliśmy się opublikować również tę wersję, mimo, że bez wniosków i informacji zwrotnej uczniów, uznając, że każdy przykład wesprze w wymyślaniu własnych zajęć.

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
10-15 min	<p>Ćwiczenie 1</p> <p>Cel: Zmiana podejścia uczniów do popełnianych błędów i ponoszenia porażek.</p> <p>Przebieg: Nauczyciel mówi uczniom ze dzisiaj na lekcji odwiedzą ich goście. Nauczyciel pokazuje uczniom albo kukietki / pacynki lub sam się przebiera w za duże ubranie krzywe okulary itp. i wita się z uczniami:</p> <p><i>Cześć. Jestem porażka, to mój młodszy brat Błąd i kumpel Niepowodzenie. Pewnie nas już spotkaliście nie raz. My was znamy od pierwszych waszych dni. Pierwszy upadek-byliśmy z wami.</i></p> <p><i>Widzę że wcale się nie cieszyacie na nasz widok. Żli, zawstydzeni albo smutni- to wszyscy czują jak nas spotykają. Nie szkodzi. Nikt nie chce się za nami zadawać. Wszyscy od nas uciekają. Już się do tego przyzwyczailiśmy. Pewnie wy też nas tu nie chcecie.</i></p> <p><i>A czy pamiętacie, kiedy do was przyszliśmy ostatnio?</i></p> <p>Uczniowie opowiadają o sytuacjach, kiedy doświadczyli porażki i emocji jakie im towarzyszyły. Nauczyciel powinien być</p>	Pacynki, kukietki, prebrania, rysunki	Niechęć do dzielenia się z grupą swoimi emocjami i doświadczeniami. Deprecjonowanie emocji i wypowiedzi innych, wyśmiewanie i poniżanie. Nauczyciel zbyt szybko przechodzi do elementu akceptacji błędów i nie skupia się na emocjach jakie towarzyszą porażce.

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
	<p>pierwszą osobą opowiadającą o tym. Nauczyciel pyta dzieci jak uważają, że mógł się czuć nauczyciel.</p> <p>Porażka lub Błąd: <i>Widzicie znamy sie dobrze z wami, nawet z Panią/Panem. Czy naprawdę jesteśmy tacy beznadziejni i niepotrzebni?</i></p> <p>Uczniowie mogą odpowiedzieć tak lub nie. Można ich naprowadzić na odpowiedź do czego nam są potrzebne porażki.</p>		
15-20 min	<p>Ćwiczenie 2.</p> <p>Cel: Oswojenie uczniów z emocjami jakie w nas wywołują porażki. Uświadomienie uczniom korzyści płynących z popełnianych błędów.</p> <p>Przebieg: Nauczyciel ma koszyk z klockami / patyczkami / kasztanami lub innymi drobnymi przedmiotami takimi, z których można coś zbudować. Dzieli uczniów na 4 osobowe grupy i przydziela im klocki. Każdy klocek to błąd lub porażka ucznia. W grupach uczniowie mówią o swoich porażkach i układają klocki jeden na drugim lub obok siebie.</p> <p>Nauczyciel nadzoruje prace w grupach i pyta kilku uczniów o emocje jakie odczuwali. Kiedy już wszyscy ułożą klocki nauczyciel albo postać porażki mówią o tym, że wielokrotnie popełniali błędy i mają bardzo dużo klocków. Można wykorzystać worek, w którym będzie sporo klocków i pokazać że jest on ciężki. Nauczyciel lub postać proponują kilku uczniom potrzymanie worka z klockami i pyta czy jest ciężko tak nosić worek porażek. Porażka lub nauczyciel pyta uczniów co się dzieje kiedy się często nosi ciężary. Naprowadźmy uczniów na to że ciężary wzmacniają nas. Dzięki nim jesteśmy silniejsi. Tak działają nasze porażki.</p>	Klocki, patyczki, kasztany, itp.	<p>Uczniowie mogą zlekceważyć zadanie i nie wykonać wspólnie pracy.</p> <p>Niechęć do dzielenia się z grupą swoimi emocjami i doświadczeniami.</p> <p>Deprecjonowanie emocji i wypowiedzi innych, wyśmiewanie i poniżanie.</p> <p>Trzymanie worka może wywołać kłótnie wśród uczniów lub może nikt nie chcieć go otrzymać.</p>
15-20 min	<p>Ćwiczenie 3.</p> <p>W przypadku braku czasu, można je zrealizować na kolejnej lekcji.</p> <p>Cel: Uświadomienie uczniom korzyści płynących z popełnianych błędów.</p>	Klocki, patyczki, kasztany, itp., worek, torba, koszyk.	Mogą się pojawić kłótnie o klocki, chęć zepsucia pracy innych, ocenianie czyja praca jest lepsza, wyśmiewanie, niechęć do współpracy.

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
	<p>Przebieg: Praca w tych samych grupach co w poprzednim ćwiczeniu.</p> <p>Nauczyciel proponuje uczniom, aby ze swoich patyczków-porażek spróbowali coś wspólnie stworzyć. Może to być jakąś budowla, kształt, forma przestrzenna. Dajemy uczniom dowolność.</p> <p>Nauczyciel wyznacza optymalny czas i monitoruje przebieg prac, wspiera uczniów, którzy zniechęcają się w sytuacji gdy napotykają trudności.</p> <p>Po zakończeniu zadania grupy prezentują efekty i opowiadają o nich.</p> <p><i>Porażka: Okazuje się, że możemy wam się przydać. Nie jesteśmy tacy straszni.</i></p> <p>Nauczyciel przeprowadza dyskusję z uczniami na temat korzyści popełniania błędów oraz na temat korzyści z uczenia się na czyichś niepowodzeniach.</p>		
10-20 min	<p>Ćwiczenie 4.</p> <p>Cel: Podsumowanie tematyki porażki. Umożliwienie uczniom swobodnej rozmowy z nauczycielem lub między sobą na temat błędów i porażek. Nauczyciel prosi uczniów o przypomnienie tematu lekcji i zapisuje go jeszcze raz na tablicy.</p> <p>Przebieg: Nauczyciel proponuje uczniom jako zadanie domowe rozmowę z rodziną na temat ich porażek i uczuć jakie przeżywali.</p> <p>Jako inną opcję zadania domowego można zaproponować uczniom stworzenie ich wersji rysunkowej (lub w dowolnej formie) postaci Porażki, Błędu i Niepowodzenia i zaprezentowania klasie. Można dla chętnych uczniów zaproponować przygotowanie dużego hasła, które zostanie umieszczone w klasie na ścianie.</p>	<p>Materiały dodatkowe- Bristol, papier kolorowy, plakat.</p>	<p>Niechęć do współpracy, wypowiedzenia się, lekceważące potraktowanie zadania.</p>

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
	<p>Uczniom bardziej zaawansowanym językowo można zaproponować zadanie na dokończenie hasła „I make mistakes but that's OK because...”</p> <p>Na zakończenie można wprowadzić postacie Porażki, Błędu i Niepowodzenia i zapytać uczniów czy po tej lekcji inaczej patrzą na nie. Można zachęcić uczniów do porozmawiania z postaciami i powiedzenia im czegoś dobrego.</p>		

Tytuł: **Jak porażki pchają nas do przodu**
Autorka: Diana Kozłowska
Edyta Mruk
Paulina Piasecka-Bartczak

Cele:

- wskazanie, że porażki i niepowodzenia to część życia, która prowadzi do rozwoju
- wskazanie, że małe niepowodzenia mogą być trampoliną do osiągnięcia sukcesu
- uświadomienie, że każdy z nas popełnia błędy, są one częścią naszego życia
- nauka rozpoznawania i nazywania emocji

Wiek uczestników: **4 – 8 klasa szkoły podstawowej**

Liczba uczestników: 25

Od zespołu redakcyjnego:

Niniejszy scenariusz tworzony był w trzyosobowym zespole, a następnie każda z autorek wprowadziła własne niewielkie zmiany i przeprowadziła zajęcia w innych warunkach. Zdecydowaliśmy się na publikację sumy wszystkich trzech wersji, z umieszczeniem osobnych wniosków i informacji zwrotnych od uczniów – znajdują się na końcu.

Czas	Treść scenariusza	Materiały
5 – 10 min	<p>Wprowadzenie:</p> <p>Zajęcia rozpoczynają się od opowiedzenia przez nauczyciela historii z jakimś swoim niepowodzeniem (np. jak byłam w waszym wieku na zajęciach z chemii przez połowę pierwszego semestru cały czas dostawałam jedynki).</p> <p>Następnie pyta: Czy poniesienie porażki może być dobre?</p> <p>Następnie prosi uczniów, aby podniósł rękę ten kto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nigdy nie dostał jedynki? • przegrał w grę komputerową? • przewrócił coś? • przegrał w grze planszowej? • wyrządził komuś przykrość? • nigdy się nie pomylił? • nigdy nie popełnił błędu? <p>Uczniowie podnoszą ręce, ochotnicy wypowiadają się na temat swoich niepowodzeń. Jeśli ktoś uważa, że nie popełnia błędów należy uświadomić uczniów, że to pozbawia taką osobę korzyści.</p>	<p>Przygotowana historia w których nauczyciel doznał niepowodzenia. W razie możliwości skorzystanie z materiałów „Fundacji Dobra Porażka”</p>

Czas	Treść scenariusza	Materiały
10 min	<p>Ćwiczenie 1.</p> <p>Nauczyciel krótko przedstawia historię Pelégo (brazylijski piłkarz, jedyny trzykrotny mistrz świata. Uważany jest za jednego z najlepszych i najwybitniejszych piłkarzy w historii piłki nożnej¹) a następnie zaprasza do obejrzenia fragmentu filmu² (00:00 - 01:40).</p> <p>Nauczyciel zadaje pytania, chętni uczniowie wypowiadają się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Co zdarzyło się w tym fragmencie filmu?</i> • <i>Jak były ubrane dzieci z każdej drużyny?</i> • <i>Kto wygrał?</i> • <i>Jak mogły się czuć dzieci z dzieci z każdej drużyny?</i> • <i>Czy dla chłopców to była porażka?</i> • <i>A czy komuś z was zdarzyło się być w podobnej sytuacji (odnieść porażkę)?</i> • <i>Co wtedy czuliście?</i> <p>Swobodne wypowiedzi uczniów, szczególne zwrócenie uwagi na odczucia. Każdy z uczniów mówi o uczuciach zapisuje je na przygotowanej planszy z narysowaną piłką. Aby ułatwić odpowiedzi możemy również zapytać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Co wy czuliście, gdy odnosiliście porażkę lub niepowodzenie?</i> <p>Dopisujemy uczucia, które się pojawiły. Dajemy odrobinę czasu, jeśli ktoś będzie chciał opowiedzieć o swoim niepowodzeniu. Nauczyciel może powrócić do swojego niepowodzenia czy porażki (np. wiecie, kiedy dostawałam kolejne jedynki z chemii było mi strasznie smutno, przykro, irytowałam się, zniechęcałam...). W przypadku małej ilości odpowiedzi nauczyciel może posłużyć się przygotowaną wcześniej listą uczuć.</p> <p>Jeśli uczniowie zwrócą uwagę na nierówności społeczne, warto porozmawiać na temat dyskryminacji, rasizmu itp.</p> <p>Ewentualnie praca w grupach: Uczniowie zostają podzieleni na 4- lub 5- osobowe grupy, następnie nauczyciel wyświetla pytania lub rozdaje uczniom kartki z pytaniami.</p>	<p>Komputer, podłączony do Internetu, rzutnik, fragment filmu pt. Pelé. Narodziny legendy</p> <p>Ewentualnie kartki z wydrukowanymi pytaniami.</p>
15-20 min	<p>Ćwiczenie 3.</p> <p>Projekcja filmu od (1:40 - 5:16). Po projekcji filmu nauczyciel zadaje pytania, chętni uczniowie wypowiadają się na dany temat:</p>	<p>Komputer, podłączony do Internetu, rzutnik, fragment filmu pt. Pelé. Narodziny legendy</p>

¹ <https://pl.wikipedia.org/wiki/Pel%C3%A9>

² <https://youtu.be/UsH6mMWpe80>

Czas	Treść scenariusza	Materiały
	<ul style="list-style-type: none"> • Co zdarzyło się w tym fragmencie filmu? • Jaki był wynik meczu? * • Jak mogły się czuć dzieci z każdej drużyny? • Czy „chłopcy bez butów” osiągnęli sukces? • Co im pomogło? <p>*Nie wiemy, wiemy tylko tyle, że chłopcy, którzy przegrywali zaczęli wygrywać, zaczęli strzelać coraz większą ilość goli. Możemy zachęcić do obejrzenia całego filmu „Pele- narodziny legendy”, który niesie wiele wartości.</p> <p>Wspólne zapisywanie na tablicy, tego, co pomogło „chłopcom bez butów” odwrócić bieg wydarzeń (między innymi wiara w siebie, koncentracja, trening, umiejętności, zmiana nastawienia, skupienie)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy uczucia chłopców bez butów w czasie meczu uległy przemianie? • Jak mogli się poczuć? <p>Zapisywanie odpowiedzi na planszy z narysowanym okrągłym ludzikiem z wielkim uśmiechem :-)</p> <p>(Nauczyciel może też powrócić do swojego przykładu: Kiedy dostałam trzecią jedynkę z kolei postanowiłam, że będę systematycznie się uczyć, poprosiłam rodziców o pomoc. Pracowałam na tyle ciężko, że na koniec roku szkolnego miałam piątkę.)</p> <p>Dodatkowo można pokazać i omówić fotografię z dziećmi na podium, na którym osoba na pierwszym miejscu jest smutna i niezadowolona, natomiast osoba, która zajęła drugie miejsce podskakuje do góry z radości. (można go znaleźć w Internecie pod hasłem „happines is a state of mind meme” – przyp. red.).</p> <p>Podkreślić, że wygraną nie musi być dojście do pierwszego miejsca. Czasami wielkim sukcesem dla nas może być sam udział. (np. ucząc się chemii, wzięłam udział w konkursie, nie wygrałam, ba nawet nie byłam w pierwszej dziesiątce, ale samym sukcesem było to, że się odważyłam spróbować, że moja nauczycielka wierzyła we mnie i powiedziała, że i tak osiągnęłyśmy sukces)</p>	<p>Ewentualnie kartki z wydrukowanymi pytaniami.</p> <p>Przygotowana lista uczuć,</p> <p>Plansza z narysowaną albo wydrukowaną piłką</p> <p>Plansza z uśmiechniętą buźką lub kreda do malowania po tablicy</p> <p>Rysunek inspirowany memem „happiness is a state of mind”</p>
10-15 minut	<p>Dodatkowe zadanie:</p> <p>Jeśli pozwala na to czas pozostały na zajęcia, uczniowie mogą w grupach stworzyć mapy myśli podsumowujące lekcję.</p>	Kartki, kredki, flamastry

Czas	Treść scenariusza	Materiały
5 min	<p>Podsumowanie zajęć i ewaluacja</p> <p>Mniejsze czy większe porażki bardzo często są motywatorem do pracy i do podejmowania kolejnych wyzwań. Chociaż czasami bardzo się frustrujemy i denerwujemy. Te uczucia bardzo często po chwili wyciszenia, po przemyśleniu pewnych momentów ulegają przemianie i pchają nas do przodu. Mamy pragnienie, aby osiągnąć sukces, aby pracować mocniej, realizować siebie i nauczyć się więcej. Większym sukcesem jest niepoddawanie się niż sama wygrana. Bardziej doceniana jest ciężka praca niż samo wspięcie się na szczyt.</p> <p>Pytania do uczniów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak czujecie się po lekcji? <p>Uczniowie pokazują kciuk w górę lub kciuk w dół.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak wam podobała się dzisiejsza lekcja? <p>Pokażcie na palcach: od 0 – nie podobała mi się, do 5 palców – bardzo mi się podobała.</p>	

Wnioski po przeprowadzeniu scenariusza – Diana Kozłowska

- Zajęcia zrealizowane na zastępstwie w klasie 4, z zaskoczenia, w 35min, uczniowie byli już 10min po dzwonku, w silnych emocjach, gdyż stracili W-F. Zajęcia rozpoczęłam od informacji, że rozumiem ich rozgoryczenie z powodu straconego W-F, ale przynajmniej dzisiejsze zajęcia ze mną będą o sporcie: o piłce nożnej.
- Uczniowie dobrze rozpoznawali i nazywali emocje przedstawione w filmie. Udało się szybko opracować wszystkie części scenariusza, został też czas wolny. Dzięki temu, uczniowie mieli czas na opowiedzenie o swoich własnych doświadczeniach.
- Klasa 4 mówiła chętnie o swoich własnych przeżyciach. Dla klas mniej otwartych, warto dodać jeszcze jedno ćwiczenie, gdyż szczególnie starsze klasy nie zawsze chętnie opowiadają o swoich doświadczeniach na forum. Może to być gra/aktywność nastawiona na współpracę np. "sznurki" (szukaj w Internecie pod hasłem „science busking rope puzzle” lub zapytaj w Centrum Nauki Kopernik o sznurki z „Kopernika na Kótkach” – przyp. red.)

Wnioski po przeprowadzeniu scenariusza – Edyta Mruk

- Porażką tej lekcji były problemy techniczne - nie mogłam przeprowadzić lekcji w swojej sali (rzutnik przestał działać), więc próbowałam uruchomić sprzęt w sali muzycznej (tym razem nie działał dźwięk). Porozmawiałam z dziećmi na temat mojego niepowodzenia. Uczennice i uczniowie mówili, że mogą czuć złość, stres, wstyd. Na moje pytanie, co teraz powinnam robić, dzieci radziły, żeby się nie poddawać i generowały pomysły (np. wezwać specjalistę od sprzętu).
- Moim zdaniem, dzięki tej sytuacji lekcja stała się przykładem radzenia sobie z niepowodzeniem.
- W końcu przenieśliśmy się do kolejnej sali (tylko krótką chwilę zajęło podłączenie sprzętu).
- Dzieci początkowo były skonsternowane, że w filmie nie ma polskiego dubbingu, ale nie stanowiło to problemu w zrozumieniu przebiegu zdarzeń. Jeden z chłopców, który wcześniej oglądał cały film wyjaśnił klasie, kim jest Pele – tytułowy bohater filmu.
- Przez problemy techniczne nie starczyło czasu na zapisywanie wypowiedzi dzieci na tablicy.

Wnioski po przeprowadzeniu scenariusza – Paulina Piasecka-Bartczak

- Lekcję można poprowadzić bez fragmentów filmu „Pele- narodziny legendy”, można opowiedzieć o takim meczu albo wydarzeniu uczestnikom zajęć;
- Można uczniów podzielić na dwie drużyny i powiedzieć im, że gramy na punkty w piłkę, albo na punkty udzielamy odpowiedzi, drużyna, która zdobędzie więcej punktów otrzyma nagrodę. W połowie meczu czy zabawę przerwać i zapytać o ich uczucia. Następnie zmienić zasady, wymieszać drużyny albo resztę kontynuować po przez opowieść lub przytoczenie jakiejś bajki;
- Dodatkowo uczniowie mogą samodzielnie narysować siebie na podium albo siebie w sytuacji porażki lub sukcesu;
- Dodatkowo mogą również sami spróbować wymyślić opowiadanie o Porażce, która pchnęła nas do wielkiego sukcesu;
- Możemy zlecić uczniom wyszukanie sylwetek osób, które swoją początkową przegraną, swoją porażkę przeobraziły w wygraną, w drogę do sukcesu;
- Lekcję możemy kontynuować na kolejnych jednostkach lekcyjnych zagłębiając się w temat np. rozgraniczając porażkę od niepowodzenia i błędu, albo skupieniu się na naszych zasobach i ich rozwijaniu, aby dojść do sukcesu. Możemy również zastanowić się na tym, co nam pomaga, aby ten sukces osiągnąć, czego do niego potrzebujemy.

Informacja zwrotna od uczestników zajęć – Diana Kozłowska

Uczniowie klasy 4 byli zadowoleni, podobało im się 5/5, chcą więcej takich warsztatów. Niektórzy nie zdążyli opowiedzieć o swoich doświadczeniach, niektórzy mówili bardzo długo. Warto w sposób uprzejmy skracać i podsumowywać wypowiedzi uczniów (na tyle, na ile to możliwe), aby inni zdążyli się wypowiedzieć. Może warto przemyśleć czy nie poświęcić dodatkowego czasu na rozmowę, aby umożliwić tzw. rundkę w kręgu. Można wykorzystać inne fragmenty filmu i poruszyć tematykę naśmiewania się.

Informacja zwrotna od uczniów - Edyta Mruk

Uczniowie i uczennice byli bardzo zaangażowani w lekcję. Bardzo otwarcie wypowiadali się o swoich niepowodzeniach („Ja zrobiłem tysiąc błędów ortograficznych.”) Wyraźnie zainteresował ich film, bardzo chętnie opowiadali o zdarzeniach i bohaterach filmu. Trafnie diagnozowali uczucia bohaterów i nauczycielki.

Informacja zwrotna od uczniów - Paulina Piasecka-Bartczak

- Dzieciom bardzo podobały się zajęcia.
- Większość grupy oceniła je na „kciuka w górę” i 5 palców.
- Uczniowie przed zadaniem kilkunastu pytań i obejrzeniu fragmentów filmu początkowo uważali, że nie popełnili porażki, nie popełniają, albo bardzo rzadko popełniają błędy.
- Dopiero kiedy zaczęłam zadawać pytania zaczęli zmieniać zdanie.
- Zaskoczyło ich to, że nie wiemy, jak kończy się wynik meczu, co jest zachętą do obejrzenia całego filmu.
- Zgodnie stwierdzili, że małe niepowodzenia pchają nas do tego, aby bardziej pracować nad sobą i osiągnąć sukces.

Tytuł: **Porażka, niepowodzenie, błąd.
Od porażki do sukcesu**

Autorka: Agnieszka Banaszewska
Katarzyna Hapońska
Dorota Malinowska

Cele zajęć:

- Uczeń odróżnia pojęcia: porażka, niepowodzenie, błąd
- Uczeń poznaje swoje emocje, potrafi je nazwać i sobie z nimi poradzić
- Uczeń wie, że każda porażka może prowadzić do sukcesu
- Uczeń rozumie, że na tę samą sytuację każdy może reagować w inny sposób
- Uczeń wie, że każda emocja niesie za sobą przesłanie, pociąga jakąś reakcję

Wiek uczestników: **szkoła ponadpodstawowa**

Liczba uczestników: ok. 30

Od zespołu redakcyjnego:

Niniejszy scenariusz tworzony był w trzyosobowym zespole, a następnie każda z autorek wprowadziła własne niewielkie zmiany i przeprowadziła zajęcia w innych warunkach. Zdecydowaliśmy się na publikację sumy wszystkich trzech wersji, z umieszczeniem indywidualnie opracowanych przez każdą autorkę materiałów oraz osobnymi wnioskami z przeprowadzonych lekcji – znajdują się na końcu.

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
3 min	1. Zapoznanie z tematem lekcji, sprawdzenie listy obecności.	komputer	niska frekwencja w klasie, za długie wprowadzenie
5 min	2. Omówienie formy pracy, spisanie kontraktu (zapisanie zasad na tablicy lub dużych planszach – powiesić w widocznym miejscu.	tablica, duże kartki, markery,	za długie omówienie przez prowadzącego, brak zaangażowania w kontrakt
12 min	3. Ćwiczenie nr 1 Cel: Nauka odróżniania pojęć: porażka, niepowodzenie, błąd. Przebieg: Przygotowanie 3 planszy z napisami: porażka, niepowodzenie, błąd. Nauczyciel opisuje sytuację i prosi o ustawienie się przy określonej kartce (pojęciu). Następnie prosi wybranych uczniów o uzasadnienie swojego wyboru	kartki, mazaki, słownik lub komputer, Internet.	Za długi czas na ćwiczenie, brak zaangażowania uczniów, uczniowie nie będą chcieli uzasadniać swoich wyborów, mogą sobie żartować.

Czas	Treść scenariusza	Materiały	Ryzyka i zagrożenia
	<p>Sytuacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Dostałeś/eś 1 ze sprawdzianu, do którego się uczyłeś/eś b) Przegrałeś mecz, zawody, które były dla Ciebie bardzo ważne. c) Nie otrzymałeś/eś promocji do klasy programowo wyższej. d) Nie zdałeś/eś matury i nie masz możliwości do stania się na studia. 		
20 min	<p>4. Ćwiczenie nr 2</p> <p>Cel: Uczeń umie nazwać emocje, rozpoznaje je.</p> <p>Przebieg: Klasa zostaje podzielona na grupy (około 4-6 osobowe w zależności od liczebności klasy). Zadaniem każdej grupy jest przypisanie emocji, którą by odczuwali w przypadku opisanej sytuacji, a następnie określenie, jak zareagowałiby w danej sytuacji. Każda grupa dostaje na oddzielnej kartce opis sytuacji (zał.1), a na samoprzylepnych kartkach każda z osób indywidualnie przykleja kartki ze swoimi „emocjami” i dopisują co robią. Na koniec omówienie ćwiczenia. Sytuacje (+w zał.1):</p>	karki, karteczki samoprzylepne, mazaki.	<p>Za długi czas na ćwiczenie, brak zaangażowania uczniów, uczniowie nie będą chcieli uzasadniać swoich wyborów, mogą sobie żartować. Brak współpracy uczniów w powstałych grupach, zbyt duża ilość emocji towarzyszących opisanym sytuacjom</p>
5 min	<p>Podsumowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozmowa o emocjach – nie ma złych emocji • Każdy ma prawo do swoich emocji • Każda emocja niesie za sobą jakieś przesłanie, pociąga jakąś reakcję • Ta sama sytuacja może wywołać różne emocje u różnych osób • Każda porażka może prowadzić do sukcesu • Każda porażka może prowadzić do sukcesu – wszystko zależy od naszego podejścia <p>Ankieta ewaluacyjna – załącznik nr 2.</p>	tablica, markery	<p>Za długi czas na podsumowanie, może rozwinąć się dyskusja, niskie zaangażowanie uczniów.</p>

Wnioski po przeprowadzeniu scenariusza – Agnieszka Banaszewska

- Pomimo obaw lekcja wypadła bardzo dobrze.
- Mój strach przed niepowodzeniem wynikał z mojej obawy braku zaangażowania uczniów, tego typu zajęciami. I pytaniami typu: Po co? Czy musimy? Itp.?
- Lekcja wypadła by lepiej pod względem organizacyjnym przez mniejszej liczbie uczniów.
- Można pociągnąć temat na kolejnej lekcji.
- Uczniowie mogą sami przygotować aktywność na temat porażki.
- Przeprowadzić cykl lekcji nt. błędów i porażek.
- Połączyć lekcję z konkretnym przedmiotem np.: z matematyka. Aby nie była to specjalna lekcja, ale włączanie poszczególnych elementów w standardową lekcję.
- Po tych zajęciach widać, że uczniowie bardzo potrzebują tego typu zajęć. Potrzebują, aby z nimi rozmawiać. Przyznali, że nigdy nie rozmawiali w domu nt. błędów w takiej interpretacji jak było to przedstawione na zajęciach. Myślę, że z zajęć wyszli „szczęśliwsi” i dowartościowani.

Wnioski po przeprowadzeniu scenariusza – Dorota Malinowska

- Lekcja została przeprowadzona według scenariusza, każdy punkt został zrealizowany, czas był wystarczający.
- Uczniowie byli zaciekawieni i bardzo zainteresowani. Chętnie udzielali odpowiedzi na pytania, w pracę w grupach włożyli całe serce. Wypowiadali się na każdy temat, prawie każdy był chętny do udzielania wyjaśnień. Wszyscy przestrzegali kontraktu, szanowali swoje wypowiedzi, które były bardzo różne i budziły emocje.
- Po lekcji czuję pewien niedosyt. Temat jest na tyle ciekawy i obszerny, że prawdopodobnie w swoim zakresie przeprowadzę kolejną lekcję w podobnej tematyce.
- Uważam, że ten scenariusz można także wykorzystać w mniejszych liczebnie grupach, może wtedy uda się dać więcej luzu i swobody uczniom.
- Chciałabym również spróbować połączyć dwie godziny lekcyjne, żeby większa liczba uczniów mogła się wypowiedzieć; żebyśmy mogli wychwycić tematy poboczne i również je przedyskutować.

Wnioski po przeprowadzeniu scenariusza – Katarzyna Hapońska

- Nauczyciel może przedstawić swoje osobiste sytuacja, kiedy popełnił błąd.
- 45 min na omówienie tematu jest to niedużo czasu, lekcję można kontynuować na kolejnej godzinie wychowawczej
- W ćwiczeniu pierwszym mogą być hasła nie tylko związane z błędem, porażką i niepowodzeniem

Informacja zwrotna od uczestników zajęć – Agnieszka Banaszewska

- Uczniom podobała się taka forma zajęć.
- Uczniowie czuli się komfortowo, gdyż zajęcia były prowadzone w ramach zespołu klasowego (powiedzieli, że gdyby były przeprowadzone z „obcymi” uczniami, na pewno nie udałoby im się tak „otworzyć”.

Informacja zwrotna od uczestników zajęć – Dorota Malinowska

- Na koniec lekcji poprosiłam uczniów o wypełnienie ankiety. Większości uczniów lekcja się podobała i proszą o kolejne o podobnej tematyce. Spora część również oceniła wysoko swoje zaangażowanie w lekcję. Kilka osób stwierdziło, że temat nie jest im bliski i nic nowego nie wynieśli z takiego rodzaju zajęć.
- Kilka osób w uwagach podziękowało mi za przeprowadzenie lekcji w takim stylu. Dzięki mnie i

tym zajęciom stwierdzili, że już wiedzą, że np. jedynka ze sprawdzianu nie jest „końcem świata”, a czymś co popchnie ich do działania, bo wiedzą, że są wiele warci. I to jest mój sukces.

Informacja zwrotna od uczestników zajęć – Katarzyna Hapońska

- Uczniowie bardzo chętnie brali udział w lekcji. Bardzo podobało im się pierwsze ćwiczenie i chcieli, żebyśmy przedyskutowali więcej sytuacji niż cztery.
- Lekcja i przedstawione sytuacje podobały im się, ponieważ były to przykłady wzięte z ich życia. Zauważyli, że ich reakcje w różnych sytuacjach mogą być różne i że z porażek trzeba wyciągnąć wnioski.

Załącznik nr 1
SYTUACJE DO ĆWICZENIA 2

1. ZNALAZŁEŚ/AŚ PIENIĄDZE NA ULICY – co czujesz? Co robisz?
2. NIE ZDAŁEŚ/AŚ EGZAMINU NA PRAWO JAZDY – co czujesz? Co robisz?
3. KOLEGA/KOLEŻANKA, NA KTÓRYM/EJ ZAWSZE MOGŁEŚ/AŚ POLEGAĆ, ZAWIÓDŁ/A CIĘ – co czujesz? Co robisz?
4. RODZICE NIE WYRAŻAJĄ ZGODY NA WIECZORNE WYJŚCIE Z KOLEGAMI- co czujesz? Co robisz?
5. RODZICE NIE CHCĄ SIĘ ZGODZIĆ NA WAKACYJNY WYJAZD Z KOLEGAMI – co czujesz? Co robisz?
6. ZGUBIŁEŚ/AŚ NOWY TELEFON – co czujesz? Co robisz?
7. UDZIELIŁEŚ/AŚ NIEPRAWIDŁOWEJ ODPOWIEDZI NA LEKCJI, CO WYWOŁAŁO ŚMIECH U KOLEGÓW – co czujesz? Co robisz?
8. DOSTAŁEŚ/AŚ JEDYNKĘ ZE SPRAWDZIANU, NA KTÓRY SIĘ UCZYŁEŚ – co czujesz? Co robisz?
9. KOLEDZY/KOLEŻANKI Z KLASY NIE LICZĄ SIĘ Z TWOIM ZDANIEM – co czujesz? Co robisz?
10. RODZICE ZAPLANOWALI WYJAZD NA WEEKEND, MIMO, ŻE MASZ JUŻ PLANY – co czujesz? Co robisz?
11. KOLEDZY/KOLEŻANKI WYŚMIEWAJĄ SIĘ Z TWOICH UBRAŃ- co czujesz? Co robisz?
12. DOSTAŁEŚ/AŚ NA URODZINY WYMARZONY PREZENT- co czujesz? Co robisz?
13. W KOŃCU UDAŁO CI SIĘ POPRAWIĆ BARDZO TRUDNY SPRAWDZIAN – co czujesz? Co robisz?
14. NIE DOSTAŁEŚ/AŚ ROLI W PRZEDSTAWIENIU, NA KTÓRYM BARDZO CI ZALEŻAŁO- co czujesz? Co robisz?
15. POTKNAŁEŚ/AŚ SIĘ I UPADŁEŚ/AŚ NA SZKOLNYM KORYTARZU. WSZYSCY NA CIEBIE PATRZYLI- co czujesz? Co robisz?

Załącznik nr 2

Autorka: Dorota Malinowska

Ankieta ewaluacyjna po zajęciach:

PŁEĆ

- Kobieta
- Mężczyzna

1. Czy dzisiejsze zajęcia były dla Ciebie ciekawe?

Tak   Nie

2. Czy w przyszłości chciałabyś/chciałbyś jeszcze raz wziąć udział w lekcji poruszającej tematykę: błędu, porażki, niepowodzenia?

Tak   Nie

Inne jakie? .....

3. Czy na zajęciach czułaś/czujesz się komfortowo?

Tak   Nie

4. Czy zmieniłabyś/zmieniłbyś coś w lekcji?

Tak   Nie

Jeśli tak to co .....

.....

5. Proszę ocenić na pięciostopniowej skali, sposób przekazywania informacji przez nauczyciela prowadzącego zajęcia. (zakreśl właściwe)

1 - bardzo przystępny,

2 - przystępny,

3 - średnio przystępny,

4 - mało przystępny,

5 - nieprzystępny

6. Proszę odpowiedzieć, jak oceniasz lekcję od strony organizacyjnej? (zakreśl właściwe)

1 - bardzo dobrze,

2 - dobrze,

3 - średnio,

4 - raczej źle,

5 - źle

Dziękuję za wypełnienie

Tytuł: **Porażka to szansa na...**
Autorka: Justyna Deja
Joanna Kuźmicka
Natalia Wójcik

Cele zajęć:

Uczeń:

- dokonuje refleksji nad swoimi sukcesami i porażkami, potrafi nazwać swoje reakcje w obliczu sukcesów i porażek
- ma świadomość współistnienia sukcesów i porażek
- umie odróżnić błąd od porażki i niepowodzenia oraz potrafi uargumentować swoje stanowisko.
- potrafi identyfikować skutki i przyczyny problemu, a także połączenia między nimi, aby skutecznie poszukiwać rozwiązań.
- potrafi wskazać osoby tzw. zaufane, mogące służyć pomocą
- wyciąga konstruktywne wnioski

Wiek uczestników: **szkoła ponadpodstawowa**

Liczba uczestników: **30**

Od zespołu redakcyjnego:

Niniejszy scenariusz tworzony był w trzyosobowym zespole, a następnie każda z autorek wprowadziła własne niewielkie zmiany i przeprowadziła zajęcia w innych warunkach. Zdecydowaliśmy się na publikację sumy wszystkich trzech wersji, z umieszczeniem indywidualnie opracowanych przez każdą autorkę materiałów oraz osobnymi wnioskami z przeprowadzonych lekcji – znajdującą się na końcu.

Czas	Treść scenariusza	Materiały
5 min <i>(wliczając czas na wejście uczniów do sali i sprawdzenie listy obecności)</i>	Ćwiczenie 1 Cel: Wzbudzenie zainteresowania uczniów tematem i nakierowanie ich na tor pozytywnego myślenia o porażkach. Przebieg: Nauczyciel zapisuje na tablicy temat lekcji „Porażka to szansa na ...”, po czym prosi uczniów o pomysły na dokończenie zdania. (Do częstych odpowiedzi należą: poprawę, naukę, zmianę, przemyślenia, itp.) Odpowiedzi uczniów nauczyciel zapisuje na tablicy. Jeżeli uczniowie nie mają pomysłów na tym etapie, zostawiamy temat na tablicy i mówimy grupie, że wrócimy do niego pod koniec lekcji.	tablica / flipchart i mazak
5 min	Ćwiczenie 2 Cel: Uczeń dokonuje refleksji nad swoimi sukcesami i porażkami oraz potrafi nazwać swoje reakcje w obliczu sukcesów i porażek.	

Czas	Treść scenariusza	Materiały
	<p>Przebieg: Nauczyciel prosi uczniów o ustawienie się w dwa rzędy zwrócone twarzami do siebie tak, aby każdy uczeń miał przed sobą partnera do rozmowy. Nauczyciel odczytuje początek zdania: „<i>Mój ostatni sukces to...</i>”, po czym prosi uczniów o dokończenie zdania i rozwinięcie go w rozmowie z osobą stojącą naprzeciwko. Po upływie minuty nauczyciel daje sygnał do tego, aby uczniowie jednego z rzędów przesunęli się w prawo lub lewo, dzięki czemu będą mieli przed sobą nowego partnera do rozmowy. Powtarzamy ćwiczenie kilkakrotnie, a nauczyciel za każdym razem podaje inny początek zdania, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ostatnio nie udało mi się ...</i> - <i>Gdy coś mi nie wychodzi, to ...</i> - <i>Jestem zmotywowany / -a do działania, gdy ...</i> - <i>Poddaję się, gdy ...</i> - <i>Jestem z siebie dumny, bo...</i> - <i>Mój ostatni sukces to...</i> 	
10 min	<p>Ćwiczenie 3</p> <p>Cel: Uczeń umie odróżnić błąd od porażki i niepowodzenia oraz potrafi uargumentować swoje stanowisko.</p> <p>Przebieg: Nauczyciel wieszka w trzech różnych miejscach w sali kartki z napisanymi na nich słowami: BŁĄD, NIEPOWODZENIE, PORAŻKA. Uczniowie słuchają odczytywanych przez nauczyciela sytuacji (<i>załączniki</i>) i decydują, do której z wyżej wymienionych kategorii można zaliczyć dane zdarzenie, po czym podchodzą do kartki, która odzwierciedla ich ocenę zdarzenia. Gdy uczniowie ustawią się przy wybranych hasłach, nauczyciel prosi różne osoby o umotywowanie swojego wyboru.</p> <p><i>Wersja alternatywna:</i> Uczniowie w parach, w ławkach przypisują daną sytuację do pojęcia</p>	<p>trzy kartki z wyraźne napisanymi na nich słowami: BŁĄD, NIEPOWODZENIE, PORAŻKA, masa mocuująca</p>
20 min	<p>Ćwiczenie 4</p> <p>Cel: Uczeń potrafi identyfikować skutki i przyczyny problemu, a także połączenia między nimi, aby skutecznie poszukiwać rozwiązań.</p> <p>Przebieg: Nauczyciel podaje przykład sytuacji problematycznej i zapisuje ją na tablicy w pionie (pień drzewa). Poniżej problemu rysuje linie korzeni i zaprasza uczniów do zaproponowania kilku przyczyn problemu. Nauczyciel zapisuje przyczyny wzdłuż linii korzeni. Następnie nauczyciel zachęca do zejścia o poziom niżej i poszukania przyczyn wyżej wymienionych przyczyn, które również zostają zapisane na tablicy, zagęszczając obszar korzeni. Nad problemem nauczyciel rysuje linie gałęzi i przy każdej wypisuje potencjalne skutki problemu, zaproponowane przez uczniów. Podobnie jak wcześniej, następnym krokiem jest wspólna próba określenia skutków wyżej wymienionych skutków.</p>	<p>tablica / flipchart i mazak</p> <p>wydrukowany, powielony i pocięty załącznik 1</p> <p>czyste kartki dla uczniów (ewentualnie mazaki, jeżeli uczniowie nie mają przy sobie przyborów szkolnych)</p>

Czas	Treść scenariusza	Materiały
	<p>Nauczyciel dzieli grupę w pary. Każda para dostaje jeden z problemów z ćwiczenia 3 (<i>załącznik 1</i>). Uczniowie mają za zadanie narysować na kartkach drzewo problemu, który został im przydzielony, według schematu na tablicy.</p> <p>Jeżeli grupa jest duża i kilka par miało przydzielone te same problemy, następnym krokiem może być połączenie tych par w czwórki, które porównują i uzupełniają swoje drzewa problemu.</p> <p>Następnie w parach uczniowie dokonują dogłębnej analizy drzewa problemu. Nauczyciel prosi pary o przedyskutowanie następujących kwestii:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Czy przyczyny i skutki mają wspólne elementy? Co się łączy?</i> • <i>Które przyczyny i skutki określilibyście jako główne? Oznaczczone je.</i> • <i>Gdzie znalazły się alternatywne odpowiedzi na pytanie „Na czym polegał problem?”</i> • <i>Zaznaczcie, czego nie wiedzieliście o tym problemie. Jak to wpływa na wasze myślenie o nim?</i> • <i>Jakie nowe działania/rozwiązania widzicie dzięki temu drzewu?</i> • <i>Na które z tych elementów chcecie szukać rozwiązania – na problem? Może na główną przyczynę lub skutek?</i> <p>Po dokonaniu dogłębnej analizy problemu nauczyciel pyta całą grupę o ich ocenę przydatności tego narzędzia do szukania rozwiązań problemów.</p>	
5 min	<p>Podsumowanie</p> <p>Nauczyciel zwraca uwagę grupy na temat lekcji zapisany na początku lekcji. W przypadku, gdy uczniowie podali pomysły na dokończenie zdania z tematu, nauczyciel pyta, czy wnioski wyciągnięte z ćwiczeń potwierdzają ich początkowe propozycje. Jeżeli uczniowie nie mieli pomysłów na początku lekcji, nauczyciel prosi ich teraz o dokończenie zdania z tematu.</p> <p>Dodatkowe pytania do podsumowania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Czego się dzisiaj nauczyłeś/aś?</i> • <i>Czego nowego dowiedziałeś/aś się o sobie</i> 	

Wnioski po przeprowadzeniu scenariusza – Justyna Deja

Lekcję przeprowadziłam w dwóch różnych klasach liceum ogólnokształcącego (klasa III i II). Za każdym razem wszystkie ćwiczenia udały się. Młodzież chętnie wykonywała zadania i pracowała z dużym zaangażowaniem.

Wnioski po przeprowadzeniu scenariusza – Joanna Kuźmicka

Lekcja jest przeznaczona do prowadzenia przez wychowawcę klasy lub psychologa/pedagoga szkolnego.

Informacja zwrotna od uczestników zajęć – Justyna Deja

Na koniec uczniowie pozytywnie ocenili lekcję. Temat wydał im się atrakcyjny i potrzebny.

Załącznik 1

Autorka: Justyna Deja

1.

Nie dostałaś / -eś się do wymarzonego liceum.

2.

Spędziłaś / -eś dwa miesiące na przygotowywaniu szkolnego festiwalu. Na festiwal przyszło zaledwie 20 osób.

3.

Dostałaś / -eś ocenę niedostateczną ze sprawdzianu, do którego długo się przygotowywałaś / eś.

4.

Zaprosiłaś / -eś kogoś na studniówkę jako osobę towarzyszącą. Osoba ta odmówiła ci.

5.

Nauczyciel nie wybrał Cię do udziału w projekcie, na którym Ci zależy.

6.

Zaprosiłaś / eś znajomych do siebie na sobotę. Odmówili Ci, mówiąc, że muszą się uczyć. W niedzielę zobaczyłaś / eś na Facebooku zdjęcia a imprezy, na której znajomi wspólnie bawili się w sobotę.

7.

Twoja drużyna siatkarska przegrała każdy mecz turnieju, z którym wiązała duże nadzieje.

Załącznik 1

Historie zaproponowane przez: Joanna Kuźmicka

Źródło: <https://www.psychowiedza.com/2017/10/porazka-przyklady.html>

Wykorzystanie poniższych materiałów winno odbywać się zgodnie z art. 27 prawa autorskiego.

1. Historia Justyny

„Justyna urodziła się jako najstarsza z piątki rodzeństwa. Jej rodzina mieszkała na wsi. Ojciec zajmował się gospodarstwem, matka zaś pomagała mu w tym oraz dorabiała pracując jako kucharka na weselach. Rodzice przez większość czasu byli zapracowani i siłą rzeczy to na Justynę spadał ciężar zajęcia się domem i młodszym rodzeństwem. Czasu na naukę zostawało bardzo mało, więc Justyna nierzadko przychodziła do szkoły nieprzygotowana. Na dodatek była bardzo nieśmiała i to dodatkowo utrudniało jej radzenie sobie w szkole. W domu czuła się ważna, potrzebna i kochana, ale w szkole tylko czekała na jakiś blamaż. Nieśmiałość plus brak czasu dla siebie nie pozwalały poczuć się pewnie zarówno w nauce, jak i wśród rówieśników. Sprzyjały za to budowaniu się poczucia, że Justyna odstaje od innych...

Dorośla Justyna skończyła zawodówkę i pracuje jako sprzątaczką w centrum handlowym. Nie lubi tego, ale mówi, że nie potrafi nic innego. Po prostu przychodzi do pracy, odbębnia swoje i idzie do domu. Przyjaciółka zachęca ją, żeby rozejrzała się i znalazła sobie coś ciekawszego. Justyna raz nawet dała się jej namówić na wspólne przeglądanie ofert. Szybko jednak zniechęciła się twierdząc, że do żadnej innej pracy jej nie wezmą, bo jest za słaba w porównaniu z innymi, a pisanie CV jest bez sensu, bo i tak nie ma w nim co umieścić. Poza tym wszędzie teraz trzeba znać angielski, a ona go nie zna i nawet nie będzie próbować się nauczyć...”

2. Historia Artura

„Mały Artur był inteligentnym dzieckiem. Jego matka była lekarką i mnóstwo czasu spędzała w pracy. Ojciec natomiast był dziennikarzem oraz pisał książki popularnonaukowe. Sporo pracował w domu i to właśnie z nim Artur spędzał większość czasu. Tata chętnie opowiadał synkowi o czym pisze. Uczył go też literek i cyferek. Dzięki temu idąc do zerówki Artur umiał już czytać i miał dużą wiedzę ogólną. Szybko stał się prymusem. W domu nie musiał odrabiać lekcji, a i tak miał najlepszą średnią w klasie. Problemy pojawiły się na początku gimnazjum. Okazało się wtedy, że wyniesiona z domu wiedza przestaje już wystarczać, a Artur nie nauczył się dotychczas jak się uczyć. Nigdy wcześniej tego nie potrzebował... Jego średnia spadła, zaś u nauczycieli wyrobił sobie opinię, że jest zdolny, ale leniwy. Klasówki i momenty odpytywania stały się teraz dla niego stresującym czasem, zaś siedzenie przed komputerem w domu pozwalały mu mniej o tym stresie myśleć.

Dorośły Artur pracuje jako administrator sieci komputerowej. Zaczął to robić jeszcze jako student informatyki z założeniem, że popracuje tak do obrony pracy inżynierskiej, a potem znajdzie coś fajniejszego i lepiej płatnego. Problem w tym, że planowany termin obrony minął Arturowi dwa lata temu, a on nawet nie zaczął jeszcze nic pisać. Na pytania rodziców, kiedy zamierza się bronić, Artur odpowiada zwykle, że niebawem. Nie może jednak przejść od słów do czynów. Czasem postanawia sobie, że po pracy weźmie się za pisanie. Wróciwszy do domu w taki dzień włącza sobie grę z myślą, że pozwoli sobie na pół godziny relaksu i bierze się do roboty. Z pół godziny robi się godzina, z godziny dwie, a po czterech Artur stwierdza, że pisanie teraz jest bez sensu i że następnego dnia zabierze się już na pewno za swoją inżynierkę. I tak w kółko... A czas leci!”

3. Historia Bruna

„Ojciec Bruna jest politykiem, zaś jego matka socjolożką. Oboje często pojawiają się w telewizji komentując bieżące wydarzenia. Mając rozpoznawalnych rodziców mały Bruno nigdy nie był anonimowy. Ów brak anonimowości owocował tym, że Bruno czuł na sobie presję. Ludzie oczekiwali, że będzie potrafił wypowiedzieć się na tematy polityczne czy społeczne. Znał się na tym tak samo, jak inne dzieci, ale przez nazwisko i pozycje rodziców to właśnie jego zazwyczaj pytano o takie sprawy. Pamiętał też wyraz rozczarowania na twarzach, gdy nie potrafił odpowiedzieć na zadawane pytania. Dodatkowo ojciec był nastawiony bardzo rywalizacyjnie. Ilekroć syn chciał pochwalić się oceną czy innym sukcesem, ojciec pytał o wyniki innych osób. Gdy Bruno wypadł najlepiej – ojciec kwitował to stwierdzeniem „i tak ma być”. Gdy ktoś miał porównywalny bądź lepszy rezultat, ojciec kręcił głową i mówił: „Co ma znaczyć ta porażka? Mój syn ma być najlepszy!”.

Dorosły Bruno skończył dwa fakultety oraz przygotowuje się do obrony doktoratu. W wolnych chwilach działa w młodzieżówce jednej z partii politycznych oraz prowadzi bloga o współczesnej kulturze. Całkiem sporo, jak na kogoś, kto ma dopiero 26 lat... On sam jednak nie jest zadowolony z siebie. Odruchowo porównuje się do innych i stwierdza, że na ich tle wypada blado. Bo ktoś zrobił doktorat wcześniej. Bo ktoś inny ma większe sukcesy w młodzieżówce. Bo kolega ma już dziecko, a Bruno jeszcze nie. Jak zatem być zadowolonym z własnych osiągnięć w takiej sytuacji?”

Propozycja scenariuszy lekcji dla uczniów w wieku 6 - 18 lat wspomagające otwarte rozmawianie o błędach i uczeniu się na nich.

Autorki scenariuszy:

Agnieszka Banaszewska, Karolina Chybała, Justyna Deja, Katarzyna Hapońska, Diana Kozłowska, Joanna Kuźmicka, Dorota Malinowska, Edyta Mruk, Paulina Piasecka-Bartczak, Katarzyna Rzeczkowska, Karolina Wiktor, Natalia Wójcik

Trenerzy oraz redakcja scenariuszy:

Alicja Gniewek, Agata Lamparska, Grzegorz Rączka

Wsparcie: Jarosław Łojewski

Publikacja „Jak uczyć się na błędach? Scenariusze lekcji” jest dostępna na licencji Creative Commons. Uznanie autorstwa 3.0 Polska (CC BY 3.0). Pewne prawa zastrzeżone są na rzecz autorów tekstów. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji. Treść licencji jest dostępna na stronie <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl>

Fundacja Dobra Porażka

ul. Lęborska 3B
80-386 Gdańsk

NIP: 5842779216
KRS: 0000758134

Głównym celem działania Fundacji jest wspieranie rozwoju osób, grup i organizacji dzięki wykorzystaniu doświadczeń wyniesionych z popełnionych błędów oraz przeżytych niepowodzeń i porażek.